

Gyenge vélekedések, kemény ítéletek

Varga Benedek grafikusművész alkotásai

Az ezredforduló éveiben a nagy múltú tatai képzőművészeti szakkörbe járt az a tatabányai születésű fiatalember, Varga Benedek, aki aztán 2003 és 2010 között végezte el tanulmányait a budapesti Magyar Képzőművészeti Egyetemen, és aki stúdiumai lezárulása után visszatért Tata városába, s az önálló művészeti munka mellett ma már több oktatási intézményben kifejtett művészetpedagógusi tevékenységét mintegy kiegészítve, a múlt század ötvenes éveiben megalakult tatai szakkörben is dolgozik. Alkotóterülete a grafika, amely iránt a művészeti érdeklődés és figyelem a múlt század utolsó harmada óta fokozatosan csökkenni látszik: a festészet, a szobrászat vagy az új médiumok művelőinek működése egyre inkább háttérbe szorította a közelmúlt és a jelenkor grafikusainak munkásságát, jelentőségét, érvényesülési lehetőségét: az egykori, a hatvanas-hetvenes évtized grafikai fénykora, könyvillusztráció-virágzása már régen lezárult. A látványos, nagyméretű művek, a harsogó művészeti jelenségek, az új kifejezésformák, a meglepő effektusok, a mellbevágó akciók és gesztusok helyett a grafikai ágazatban azonban továbbra is a bensőséges művészi megszólalások átélői, finom technikai megoldások, bravúrok csodálói lehetünk: Varga Benedek alkotásai is arra csábítanak, hogy közel hajolva hozzájuk, felfedezve részletgazdagságukat, hosszan-hosszan elidőzzünk képi kifejezésük világában.

Varga Benedek pályakezdő periódusának kiemelten fontos együttese az a 2007-es, vízilabdázókat, vízipóló-jeleneteket felvillantó sorozat-mű, amely a művész diplomamunkája volt a képzőművészeti egyetemen, és amelyet méltán jutalmaztak diploma-díjjal. E képsorozatot szemlélve máris a műegyüttes technikai különlegességeire, illetve változatosságaira hívhatjuk fel a figyelmet: a teljes kollekcióban egyedi és sokszorosított lapokat vehetünk számba. Az egyedi lapok között rajzok és pasztellek sorakoznak, míg a sokszorosítottak között a rézkarcok különböző válfajai – így a mezzotinto és az aquatinta –, valamint a litográfia és az alukarc kapnak kiemelt szerepet, de meg kell emlékeznünk a különböző vegyes technikákról, sok esetben az egyedi és sokszorosított jelleg ötvözéséről, szintéziséről is. És szólnunk kell a besorolhatatlan egyedi alkotásokról, amelyek sorában a grafikai technikákhoz kapcsolhatók azok a fametszet-dúcok álsruhá-jában megjelenő kompozíciók, amelyeknek nagyméretű, vésett felületei mellett festett-rajzolt motívumok is megjelennek, s így tulajdonképpen a fakturális hatásokot hangsúlyozó, festett domborművek családját gyarapítják. És a különös, nehezen besorolható vagy teljesen újszerű kompozíciókról szólván emlékeztethetünk a szimbolikus tartalmakat is hordozó használati eszközök, a székek művészi átformálására, amelyeket megmetszettségükkel, grafikai jellegűvé, grafikai felületűvé alakításukkal avatott a művész különösségeket hordozó műalkotásokká.

A műegyüttes technikai vizsgálatánál, a mesterségbeli megdolgozottságánál, a formai jellemzőknél, a kivitel egyediségeinél és leleményeinél talán

fontosabb a tematikai leltár, e mű-világ tartalmi vonzata, jelentéstartománya. Könnyen regisztrálható, hogy Varga Benedek figurális alkotó, érdeklődésének középpontjában az emberek és az állati teremtmények állnak: sportolók – vízilabdázók és birkózók – és próféták, valamint a természet szereplői, bikák, bálnák, galambok. A sport kapcsán hivatkozhatnánk a magyarság körében még napjainkban is oly fontos sikerekre és kudarcokra – arra, hogy egy vízilabda-világjáték döntőjének megnyerése hosszú időszakra kiható diadalmámort, míg elvesztése a nemzeti tragédia érzelmi viharait kelti még napjainkban is –, de egyetlen motívum sem utal arra, hogy a művész ezzel a szándékkal állította volna elének sportoló- vagy sportjelenet-ábrázolásait. Sokkal inkább a mozgás dinamikájának megragadásáról, a lendületről, magáról a küzdelemtől van szó, mintsem az eredményről, a győzelemtől vagy a vereségről. A grafika világában szokatlanul nagyméretű kompozíciókat elemezve, a folt és a vonal alkalmazásáról, a festői és a grafikai hatóelemek együttes felvonultatásáról, összehangolásáról kell megemlékeznünk, és az ezen eszközökkel tolmácsoló stilizációról: fontos mozzanat, hogy nincsenek egyéniségek, nem jelennek meg karakterek, arcok és jellemek, a művész a test küzdelmébe sűrítette mindazt, ami lényeges. Ugyanígy arctalanok a másik domináns tematikai kör, a próféta-alakokat elének állító munkák főszereplői: a vegyes technikát alkalmazó, a nyomtatott rézkarcot és a pasztellkréta rajzát egyesítő műveken a jelképes figura már-már elvonatkoztatott megidézésében mintha a kinyilatkoztatások biztossága és bizonytalansága, az igazságok és hazugságok kétségei, a hitelesség és érvénytelenség lehetőségei, a gyenge vélekedések és a kemény ítéletek ütköznenek egymással. E művek tartalmi aktualitása, napjaink valóságába ágyazottsága kétségbevonhatatlan: talán elég, ha csak politológusaink mindennapi, tragédiákra utaló, a közeljövő vészperspektíváit lefestő jövendöléseire hivatkozunk. És e körből a nyugodtabb, az elégikusabb érzelmeket tolmácsoló, bár valójában az emberekéhez hasonló, kíméletlen törvények szerint működő terepre húzódva, Varga Benedek állatábrázolásaihoz érkezhetünk, egy olyan világ, az állatvilág szereplői közé, amely a modern magyar művészetben manapság már alig-alig kap szerepet. Talán nem véletlen ez sem: e művek a hajdanán Tatán dolgozó, az állatábrázolásai révén nagy hírnévre szert tett Pállik Béla festőművész képvilágának modern kori parafrázisaiként is minősíthetők.

Grafikai, a grafika határait nemegyszer átlépő, a tatai és tatabányai művészeti hagyományokhoz szorosan kötődő munkálkodásával, a tanulmányai lezárulását követő évek termésével, különös, egyéni szemléletű alkotásaival az életművét megalapozó korszakát éli napjainkban Varga Benedek grafikusművész. S bár életrajzában szakmai elismerések, díjak sora és jelentős kiállításjegyzék szerepel már, még mindig roppant fiatal alkotó, akinek ezeket a műveit a sok irányba tapogatózó pályakezdés terméseként fogja tárgyalni majd évtizedek múltán a munkásságát összegző művészettörténeti feldolgozás. Az már most is megállapítható, hogy műveivel komoly, jelentősnek ígérkező munkásság lehetőségeit, perspektíváit nyitja meg. További jó munkát hát, és ha a vízilabdázók is szerepet kapnak újra, akkor azért hajrá, magyarok.